

Asia: VN/335/2019

Vesilain tarkistaminen; työryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO

31.5.2023

Oikeusministeriö

- lausunto toimitettu lausuntopalvelu.fi -verkkosivun kautta

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

ASIA: Lausunto vesilain tarkistamisesta ja työryhmän mietinnöstä

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/335/2019

Oikeusministeriö pyytää lausuntoja vesilain tarkistamisesta asiaa valmistelleen työryhmän mietinnön pohjalta. Ryhmän esitykset ovat oikean suuntaisia niiden tarjotessa säädökset kalatalousvelvoitteen tai kalatalousmaksun määrittämisestä niin sanotulle nollavelvoitelaitoksille, joilla niitä ei ole. Myös sellaiset kalatalousvelvoitteita sisältävät luvat, joissa jo esimerkiksi määrätään kalatie rakennettavaksi tai sallitaan sen rakentaminen tai lupaehdoissa määrätään juoksutettavasta vesimäärästä yms., mutta joiden aikaisemmat lupaehdot eivät ole riittäviä tai niitä ei ole noudatettu, on huomioitava lakiuudistuksessa siten, että puutteet saadaan korjattua.

Kokonaan ilman kalatalousvelvoitteita olevia vesivoimalaitoksia on Suomessa huomattava määrä, arvioiden mukaan suuruusluokka on noin 150 voimalaa. Kalatalousvelvoitteiden puute on hyvin merkittävä haitta vesistöluonnolle, luontokadon torjunnalle ja kalakannoille. Suurin osa näistä laitoksista on pieniä ja energiateholtaan vähäisiä, ja niiden merkitys valtakunnallisessa energiahuollossa on hyvin pieni.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry pyytää kiinnittämään huomiota myös siihen, mitä Euroopan Unionin vesipolitiikan puitedirektiivissä (2000/60/EY) säädetään vesien ja vesiekosysteemien suojelusta. Direktiivi tuli voimaan vuonna 2000. Direktiivin tavoitteena oli saavuttaa vähintään hyvä pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila vuoteen 2015 mennessä, hyvä pohjavesien kemiallinen ja määrällinen tila vuoteen 2015 mennessä sekä estää pinta- ja pohjavesien tilan heikkeneminen. Vesienhoitoalueittain laadituissa vesienhoitosuunnitelmissa esitettiin toimenpiteitä, joilla voidaan saavuttaa pintavesimuodostumien ja pohjaveden hyvä tila vuoteen 2015 mennessä. Tässä on siis jo pahasti epäonnistuttu. Tarvitaankin isoja muutoksia vesilakiin, jotta kaikkien vesistöjen hyvä ekologinen tila voidaan saavuttaa.

EU on Suomen vesienhoitosuunnitelmia koskevassa palautteessaan kahteen otteeseen kiinnittänyt huomiota vesipuitedirektiivin vaatimukseen vesivoimalaitosten ekologisen virtaaman määrittämisestä ja sen puutteesta sekä kaikkien vesivoimalupien ajantasaistamisesta. Tämäkin edellyttää vesilain kokonaisuudistusta ja vesilupien tarkistamista koskevan sääntelyn perusteellista uudistamista.

Työryhmän esityksen mukaan, jos hankkeesta vastaava ei hakisi lupamääräysten tarkistamista, voisi myös vesilain mukainen kalatalousviranomaisen jättää tätä koskevan hakemuksen lupaviranomaiselle eli aluehallintovirastolle (AVI). Pidämme tätä viranomaismahdollisuutta erittäin tärkeänä ja se oikeus pitäisi laissa mahdollistaa myös alueelliselle ympäristöviranomaiselle (ELY). Tämä edellyttää viranomaisille huomattavasti lisäresursseja tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen.

Kalatalousvelvoitteet on säädettävä ensisijaksi suhteessa kalatalousmaksuihin. Nykyisin kalastuslain ja eri strategioiden tavoitteena on läpileikkaavasti luonnolliseen lisääntymiseen perustuvat kalakannat. Parhaiten tavoitetta tukisi lakiin selkeästi kirjattava kalatalousvelvoite (toimenpidevelvoite). Sellaisia ovat nimenomaan luonnonmukainen kalatie (ohitusuoma) ja vesivoimapadon ohittava kalojen alasvaellusväylä ympäristövirtaamiseen. Kalatalousmaksut ovat yleensä aina kalojen istutuksia ja siten toissijaisia koska niillä ei yleensä edistetä kalojen luontaista lisääntymistä.

Lisäksi Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri pitää tärkeänä, että vesilain perusteella myönnettyjen lupien lupaehdot säädetään määräajoin tarkistettavaksi. Lupaehtojen pysyvyydestä eli ns. ikuisista luvista on päästävä eroon, jotta vesipuitedirektiivin mukaisesti vesien hyvän tilan saavuttaminen voidaan varmistaa.

Lisätiedot:

- Esa Lehtinen, piirihallituksen jäsen, p. 040 532 8830, esa.lehtinen@virho.fi
- Lauri Kajander, erityisasiantuntija, p. 045 114 0088, uusimaa@sll.fi

Helsingissä 31.5.2023,

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Laura Räsänen
puheenjohtaja

Lauri Kajander
erityisasiantuntija

Kajander Lauri
Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry